

Nya apoteksutredningen gör översyn av den omreglerade marknaden

Åsa Kullgren

Den nya apoteksutredningen har knappt ett år på sig att innan det är dags att redovisa uppdraget. I utredningsdirektivet kan man se fyra huvudområden som rör apoteksmarknadens utveckling; apotekens tillgänglighet, säkerhet och service; apotekens roll och personalens kompetens samt vilken tillsyn som ska gälla både för receptbelagda och receptfria läkemedel.

” Uppdraget innebär att Åsa Kullgren ska göra en översyn av apoteksmarknaden och vid behov lämna förslag på förändringar. En utgångspunkt bör vara de uppföljningar och utvärderingar som gjorts för den omreglerade apoteksmarknaden.

Uppdraget som utredare gick till Åsa Kullgren, som formellt började sitt arbete den 11 januari. Hon är socialdemokrat och var innan hon fick uppdraget som regeringens apoteksmarknadsutredare, ordförande för landstingsstyrelsen i Sörmland. Hon är bosatt i Flen.

Det var tidningen Dagens Medicin som i mitten av januari ordnade ett seminarium om utredningen. Ett fyrtiotal deltagare från apotek, landsting och industri deltog. Efter presentationen av utredningens direktiv följde en paneldiskussion, ledd av *Christina Kennedy*, Dagens Medicin, om utredningens innehåll och läget på apoteksmarknaden i dag.

Uppdraget innebär att Åsa Kullgren ska göra en översyn av apoteksmarknaden och vid behov lämna förslag på förändringar. En utgångspunkt bör vara de uppföljningar och utvärderingar som gjorts för den omreglerade apoteksmarknaden. Särskilt fokus bör läggas på åtgärder som kan innebära en höjning av kvaliteten och patientsäkerheten på apoteksmarknaden. Inriktningen bör vara att åstadkomma en säker, effektiv och jämlik läkemedelsförsörjning och en apoteksmarknad med god tillgänglighet och service.

Se över marknaden efter avregleringen

I uppdraget ingår bland annat att:

- Analysera den utveckling som skett av apoteksmarknaden sedan omregleringen och göra en bedömning av hur pågående trender kan komma att påverka marknaden på kort och lång sikt.
- Se över kraven för att få tillstånd att bedriva öppenvårdsapotek.
- Analysera eventuella åtgärder som behövs för att säkerställa en god tillgänglighet till apotekstjänster i hela landet.
- Analysera vilka eventuella åtgärder som krävs för att säkerställa att leverans och tillhandahållandeskylldigheten av läkemedel efterlevs. I detta ingår att särskilt analysera behovet av åtgärder för att säkra efterlevnaden av 24-timmarsregeln (som innebär att en kund ska kunna få sitt receptbelagda läkemedel inom 24 timmar).

Från vänster Astrid Forsström, Carin Svensson, Pontus Moberg, Jens Berlips och Andreas Rosenlund.

- Analysera om det finns behov av ytterligare åtgärder för att främja en hög grad av direktexpediering respektive förbättra den service som ges när expediering inte kan ske.
- Belysa organisatoriska frågor och frågor som rör kompetensutveckling vid apotek samt överväga hur ökad följsamhet till nuvarande regelverk kan uppnås.
- Analysera och lämna förslag på åtgärder för att förbättra läkemedelsrådgivningen vid apotek.
- Se över hur apotekens roll för hur en förbättrad läkemedelsanvändning kan utvecklas.
- Se över tillsynen över apoteksmarknaden.
- Analysera och lämna förslag på hur en effektivare tillsyn och kontroll av försäljning av receptfria läkemedel utanför apotek kan åstadkommas.
- Lämna de författningsförslag som uppdraget kan leda till. Utredaren ska i sina förslag beakta att nuvarande modell för generiskt utbyte inte ska förändras. Utredaren ska inte heller lämna förslag som innebär att handelsmarginalen utökas eller lämna andra förslag som netto medför utgiftsökningar för det offentliga.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2016.

” Inriktningen bör vara att åstadkomma en säker, effektiv och jämlik läkemedelsförsörjning och en apoteksmarknad med god tillgänglighet och service.

Fyra huvudområden

Utredningsarbetet kan delas upp i fyra huvudområden:

- Översyn av utvecklingen på apoteksmarknaden.
- Tillgänglighet, säkerhet och service.
- Apotekens roll och personalens kompetens.
- Tillstånd och tillsyn.

Dessutom ska utredaren specifikt se över och lämna förslag på åtgärder för:

- rådgivningen vid apoteken,
- 24-timmarsregeln,
- direktexpediering och hemleverans,

- retrurrätten och partihandlarnas stopptider,
- möjlighet att omfördela lager,
- apotekstäckning i hela landet,
- se över apotekens roll och lämna förslag på åtgärder för en förbättrad läkemedelsanvändning,
- kartlägga utvecklingen av farmaceutiska tjänster på apotek och skapa incitament för att denna typ av tjänster ska utvecklas,
- hur de är utformade och finansierade samt vilken nytta sjukvårdshuvudmännen bedömer att dessa skulle kunna medföra,
- analysera brister i rådgivning vid apotek med särskild fokus på rådgivning vid utlämning av receptbelagda läkemedel men även vid receptfria och vid distanshandel av läkemedel,
- belysa frågor som rör kompetensutveckling.
- analysera verktyg och metoder hos tillsynsmyndigheterna,
- undersöka om samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna behöver utvecklas,
- se över om ansvaret mellan myndigheterna behöver förtydligas samt
- klaggöra tillsynen och kontrollen av försäljning av receptfria läkemedel utanför apotek.

Paneldebatt

Efter Åsa Kullgrens presentation följde en paneldebatt med *Astrid Forsström*, läkemedelschef på Akademiska sjukhuset i Uppsala, *Andreas Rosenlund*, informationsdirektör vid Apoteket Kronan, *Carin Svensson*, apotekschef på Apoteket Hjärtat i Barkarby, *Pontus Moberg*, affärsjurist på Tamro samt *Jens Berlips*, verkställande direktör på ApoEx.

Panelen diskuterade vilka problem den nuvarande apoteksmarknaden har. Carin Svensson pekade på problem med att det går åt väldigt mycket tid åt att diskutera pris i stället för läkemedelsanvändning. Hon menade att det är bra att utredningen tittar på kompetensutvecklingen på apoteket och ansåg att det borde finnas årliga kompetenskontroller av apotekens personal. Lite som körkort för apotekspersonal.

Jens Berlips tyckte att det är bra att man tittar på distributionen. Han menade också att det är olyckligt om man reglerar marknaden mer – man borde snarare förenkla reglerna och i stället ta fram kvalitetsmått för aktörerna.

Andreas Rosenlund tyckte att frågan om apotekens retrurrätt av läkemedel är viktig och att man också bör titta på 24-timmarsregeln. Han är emot att landstingen ska vara med och tycka och tänka för mycket. Inte heller tycker han att det ska införas ytterligare regleringar eftersom reglerna hämmar utvecklingen av nya läkemedelstjänster.

Carin Svensson tog också upp problemet med apotekens låga marginaler på receptbelagda produkter jämfört med handelsvaror. Det gör att vinstincitament kan leda till att handelsvaror och estetik-produkter prioriteras i sortimentet.

Astrid Forsström menade att felanvändning av läkemedel kostar pengar. Det är viktigt att rätt patient får dyra läkemedel och att patienten får rätt information av apoteket om hur läkemedlet ska användas. Man bör titta mindre på

pris och mer på vinster av läkemedelsanvändning.

Jens Berlips förde fram att det borde finnas ett system för apoteken att föra tillbaka information till förskrivande läkare om till exempel biverkningar och liknande.

Pontus Moberg ansåg att tillgängligheten är den största utmaningen och det som kommer att generera mest problem. Partihandelsledet är positiva till förändring men det får dock inte innebära en fördyring av distributionen.

Jens Berlips menade också att läkemedelsföretagen bör ta ansvar för tillgängligheten av läkemedel. Han tyckte vidare att apoteken tjänar för lite pengar receptbelagda läkemedel och att det motverkar nytänkande för att förbättra marknaden för receptbelagda läkemedel på apoteken. Han såg en möjlighet att dra nytta av de it-system som finns inom vård och apotek och integrera dessa för ömsesidig nytta.

Astrid Forsström ansåg att restnoteringarna var ett stort problem. Hon ville också ha bättre informationsutbyte och tillgång till information mellan vårdgivare och apotek.

Var sin punkt från panelen till utredaren

Christina Kennedy rundade av mötet och bad panelen lista var sin punkt som skulle upp på Åsa Kullgrens agenda som apoteksutredare. Panelen svarade följande:

Andreas Rosenlund: Fler regler räddar inte apoteksmarknaden.

Jens Berlips: Fokusera på arbetssättet.

Carin Svensson: Se apotek och sjukvård som en helhet.

Astrid Forsström: Var lyhörd,

Pontus Moberg: Titta på fakta, var noga med att alla förslag är väl underbyggda.

Åsa Kullgren avslutade med att säga att det varit värdefullt att delta på mötet och att hon fått bra återkoppling från deltagarna som framför allt representerade apoteken. Utgångspunkten för utredningen måste vara patient-/kundperspektivet. Även om en del frågor som tagits upp under dagen är viktiga och intressanta kommer hon lägga allt annat åt sidan och fokusera på de bitar som utredningen ska ta upp.

Text och foto
NICLAS AHLBERG
chefredaktör